

CHOROLOGIA MAMIFERELOR SĂLBATICE (MAMMALIA) DIN NORD-VESTUL ROMÂNIEI

Dumitru Murariu

Muzeul Național de Istorie Naturală

“Grigore Antipa” – București

Considerând zona nord-vestică a României din punct de vedere administrativ, ea se referă în principal la județul Satu Mare, deși partea vestică a județului Maramureș poate fi și ea inclusă în nord-vestul țării.

În această lucrare avem în vedere următoarele unități geomorfologice:

- a) Partea nordică a Câmpiei Banato-Crișane, mai precis câmpiile: Nirului, Careiului, Ierului, Ecedea, Crasnei și Someșului;
- b) Dealurile Tășnadului, piemontul Codrul și Munții Făgetului, toate cu altitudini cuprinse între 180 – 575 m;
- c) Zona Munților Oaș-Gutâi, din nord-estul județului Satu Mare (Fig. 1).

Din rețeaua hidrografică a zonei menționăm râurile Someș, Crasna, Tur, Homorod și Ierul, precum și mai multe lacuri artificiale.

Ocrotită dinspre est de influențele climatului continental, în zona nord-vestică a țării nu se instalează nici ierni cu temperaturi foarte scăzute (media temperaturilor din iarnă fiind de numai $-1,7^{\circ}\text{C}$), nici veri excesiv de secetoase (media umidității atmosferice este vara de 64 %).

În atari condiții abiotice și cu o floră de o largă diversitate (2.300 taxoni semnalati de *Karácsonyi* în anul 1995) este de așteptat ca și fauna mamalogenică să găsească toate condițiile necesare unei bogate structuri calitative și cantitative.

Din păcate, zona nord-vestică a României n-a fost cercetată sub aspectul sistemicii și răspândirii mamiferelor, după cum nici importanța din punct de vedere economic și cinegetic a unor specii de mamifere din această zonă n-a fost suficient evidențiată.

O serie de autori (*Călinescu*, 1931; *Hamar*, 1965; *Vasilii și col.*, 1968; *Dănilă*, 1982, *Murariu*, 1995) au menționat zona nord-vestică a României când s-au referit la speciile de mamifere comune în toată țara sau pentru o singură specie cercetată (ex., *Dănilă*, op. cit.). Câteva aspecte faunistice și ecologice asupra mamiferelor din nord-vestul României le-a prezentat *Murariu* (1987).

MATERIAL ȘI METODĂ DE LUCRU

În anii 1985 – 1987 am efectuat o serie de deplasări în mai multe localități din Satu Mare (Fig. 1), ocazii cu care am colectat și am observat mai multe specii de mamifere. Despre unele specii am aflat informații utile de la localnici. Colectările cu ajutorul capcanelor au fost efectuate numai pentru mamiferele mici (Insectivora și Rodentia); în afara capcanelor cu arc pentru omorât sau cilindri de tablă pentru prins animale vii, unele exemplare au căzut în capcanele Barber, instalate pentru fauna de nevertebrate de sol. Am avut în vedere ecosisteme de pădure, pajiști și mlaștini, cu substrat nisipos, ar-

gilos și argiloaluvial, pseudogleizat etc, constatând importante diferențe în structura specifică a mamiferelor de la un loc la altul. Capcanele au fost colectate zilnic (în total 25 zile), iar mamiferele prinse vii au fost marcate și eliberate, notându-se recapturările. Cele cloriformizate au fost măsurate, cântărite, determinate și conservate pe teren. În laborator s-a făcut redeterminarea lor, realizându-se preparate de colecții: piei, balguri, cranii. Colectând și 65 ingluvii de păsări răpitoare, din vecinătatea localităților Livada (pădurea Tufoasa) și Huta Certeze, o parte dintre mamiferele raportate au fost identificate chiar din acele ingluvii.

Lista sistematică a mamiferelor din această lucrare este întocmită după *Murariu* (1984), cu modificări și actualizări privind statutul câtorva specii.

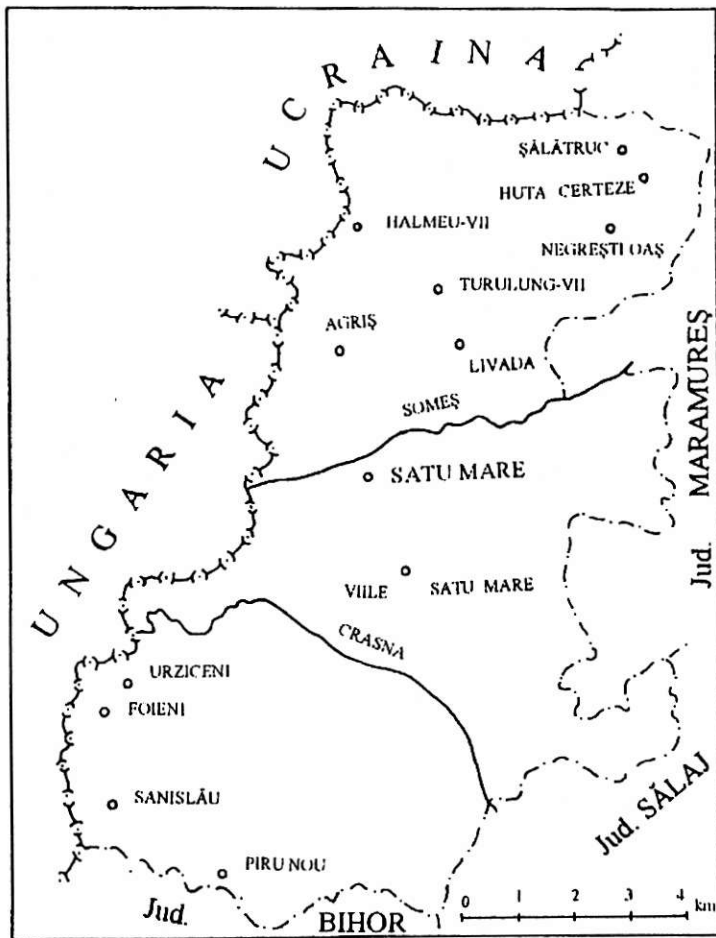

Fig. 1 – Zona nord-vestică a României. Județul Satu Mare, cu marcarea punctelor în care s-au efectuat colectări de mamifere mici și observații asupra a 40 de specii de mamifere. (După *Murariu*, 1987, cu completări)

REZULTATE

ORDINUL INSECTIVORA *Bowdich*, 1821

Familia ERINACEIDAE *Bonaparte*, 1838

Genul *Erinaceus* *Linnaeus*, 1758

Erinaceus concolor *Martin*, 1838

Ariciul-răsăritean este o specie vest-siberiană și est-europeană, cu răspândire în toată zone nord-vestică a României, dar cu număr variabil de indivizi de la o populație la alta. Totuși, se poate aprecia că în zonele de șes și deal găsește mai multe biotopuri cu condiții optime de hrană și adăpost decât în zona de munte. Dar și în zonele cu altitudine mică (ex., lângă Carei și Urziceni), precum și în ecosistemul de pădure frecvent inundat (ex., pădurea Weiss de lângă Turulung VII), fie că lipsesc populațiile de *Erinaceus concolor*, fie că sunt în populații cu număr foarte restrâns de indivizi. Pe de altă parte, pădurea de la Foieni, cu dune vechi și înalte de peste 120 m, cu stejari, tei, duzi, salcâmi ș.a. oferă condiții ideale pentru acest important element faunistic în echilibrul ecologic al zonei. Ariciul nu este exclusiv insectivor, căci pe lângă larve și adulți de insecte, mai consumă râme, șerpi, uneori - ouă și pui de păsări de pe sol, șoareci. Cunosând rezistența ariciului la acțiunea veninului de viperă, *Murariu* (1987) cita din *Saint Girons*, 1973: "... pentru a-l omorî este nevoie de 30 de ori mai mult venin decât pentru a omorî un șobolan de aceeași greutate".

Familia TALPIDAE *Graz* 1825

Genul *Talpa* *Linnaeus* 1758

Talpa europaea *Linnaeus* 1758

Cârțița este o specie central-europeană și circummediteraneană, una dintre speciile de mamifere cele mai bine reprezentate în nord-vestul României. Mușuroaiele sale se întâlnesc pretutindeni, inclusiv în zonele mlăștinoase, dar cu refugii: diguri, dune, popândaci. Prezența cârțiței în solurile compacte este benefică deoarece, prin galeriile pe care le sapă permit pătrunderea apei, afânarea și aerisirea solului. În solurile pseudogleice (ex., în Câmpia Careilor), prezența cârțițelor favorizează drenarea surplusului de apă, uscarea și aerisirea solului.

În ciuda pagubelor pe care le poate produce săpându-și galerii în pepiniere și în grădinile de zarzavat, prin componentele hranei sale (Fig. 2) și prin aerisirea solurilor, cârțița rămâne o specie folositoare.

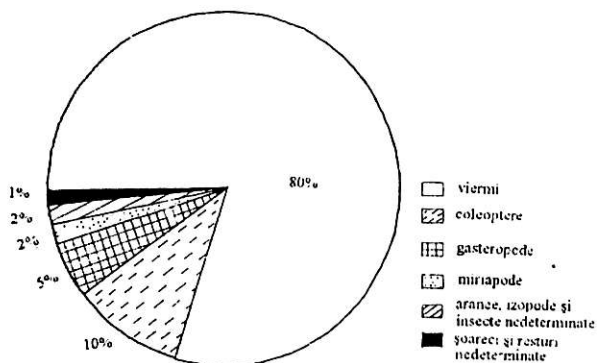

Fig. 2 – Ciclogramă cu reprezentările procentuale ale principalelor componente din hrana cârțiței (*Talpa europaea*), rezultate din analiza conținuturilor stornacale. (După *Murariu*, 1987)

Familia SORICIDAE Gray 1821

Genul *Sorex* Linnaeus 1758

***Sorex araneus* Linnaeus 1758**

Chițcanul-comun este o specie paleartică, larg răspândită în centrul și nordul Europei. În nord-estul României relativ larg răspândit în zonele bogat înierbate și cu solul afânat. Preferă frunzarul pădurilor în care își poate săpa cu ușurință adăposturile în galerii și unde găsește hrană din abundență: răme, larve și insecte adulte, melci, miriapode și alte nevertebrate. Pădurea Foieni (Fig. 1) oferă condiții optime pentru această specie. Mult mai rari sunt indivizii de *S. araneus* în pădurea Tufoasa (lângă localitatea Livada), de unde n-am colectat nici un exemplar. Singurele dovezi ale existenței speciei acolo au fost ingluviile unor răpitoare de noapte, în care, între altele, au fost sesizate și resturile osoase a doi indivizi de *S. araneus*.

Genul *Neomys* Kaup 1829

***Neomys fodiens* (Pennant 1771)**

Chițcanul-de-apă este o specie paleartică central-europeană și vest-siberiană, până în Insula Sakhalin. În nord-vestul României am colectat și am observat indivizi de *N. fodiens* din pădurea Weiss (localitatea Turulung Vii) și la poalele Măgurii Bătarci, de lângă Halmeu Vii.

ORDINUL CHIROPTERA Blumenbach 1779

Subordinul MICROCHIROPTERA Dobson 1875

Familia RHINOLOPHIDAE Bell 1836

Genul *Rhinolophus* Lacépède 1799

***Rhinolophus ferrumequinum* (Schreber 1774)**

Liliacul-mare-cu-nas-potcoavă este o specie paleartică, răspândită din Anglia până în Japonia, spre sud coborând până în nord-vestul Africii, Palestina, Iran, Pakistan și nordul Indiei. În județul Satu Mare am întâlnit indivizi de *Rh. ferrumequinum* în peștera de la Huta Certeze (la 7 sept. 1997), cu ocazia unei scurte incursiuni dintr-o deplasare făcută la acea vreme în județul Maramureș, în bazinul râului Săpânța.

Familia VESPERTILIONIDAE Gray 1821

Genul *Nyctalus* Bowdich 1825

***Nyctalus noctula* (Schreber 1780)**

Liliacul-de-amurg este o specie paleartică, spre sud coborând până în Africa, dar a existat o semnalare și din Mozambic. În nord-vestul României a fost observat de noi în anii 1985 și 1986 la Piru Nou, Sanislău și Foieni. În aceleași locuri am observat, seara, zburând, indivizi de *Pipistrellus pipistrellus* – liliacul-pitic și de *Plecotus auritus* (Linnaeus, 1758) – liliacul-urechiat-brun, făcând o mențiune aparte asupra nesiguranței identificării cu precizie a speciilor.

Desigur, fauna chiropterologică este mai bogată în zona de nord-vest a României, dar în deplasările noastre n-am avut în vedere în mod special grupul lilieciilor, pentru care trebuie tehnici speciale de colectare, inelare și identificare în diferitele adăposturi: tunele și galerii de mină, peșteri și fisuri în stânci, turle de biserici și poduri de case, scorburii și crăpături în scoarța arborilor, etc. O posibilă dotare cu un detector de lilieci care să permită stabilirea frecvenței specifice a ultrasunetelor recepționate în vecinătatea unei colonii de lilieci ar completa datele despre acest atât de important grup de mamifere din nord-vestul României.

Ordinul LAGOMOPRPHA Brandt 1855

Familia LEPORIDAE Gray 1821